

Ἐκθέσεις

ΤΩΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ

ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1941 ΚΑΙ 1942

Α'. Κατὰ τὸ ἔτος 1941.

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἰργάσθησαν ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ πλὴν τοῦ Διευθυντοῦ, τῆς γραφῆς Γεωργίας Ταρσοῦλη καὶ τῶν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ ἀπεσπασμένων καθηγητῶν Μαρίας Ἰωαννίδου καὶ Δημ. Λουκάτου, ἀπὸ μὲν τῆς 5ης Μαΐου ὁ ταξινομος Γ. Πολίτης, ληξάσης τῆς παρὰ τῷ Ὑφυπουργεῖῳ Τύπου καὶ Τουρισμοῦ ἀποσπάσεως αὐτοῦ, ἀπὸ δὲ τῆς 13ης Δεκεμβρίου 1940 μέχρι τῆς 30ῆς Αὐγούστου 1941 ἡ γραφεὺς Τασοῦλα Δούντα, προσληφθεῖσα ἐπὶ ἡμερησίᾳ ἀποζημιώσει εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Ἀρχείου. Σημειωτέον δ' ὅτι ὁ Δ. Λουκάτος μέχρι τῆς 13ης Μαΐου ὑπηρετεῖ εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ.

Δυστυχῶς ὁ πόλεμος καὶ αἱ ἀκολουθήσασαι εἰς αὐτὸν ἐθνικαὶ ἀτυχίαι κατέστησαν δυσχερῆ τὴν κανονικὴν λειτουργίαν καὶ τῆς ὑπηρεσίας ἡμῶν· διότι οὔτε ἀποστολὴ τις τοῦ προσωπικοῦ, οὔτε διαγωνισμὸς τις πρὸς συλλογὴν λαογραφικῆς ὕλης κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἐγένετο. Ἐκ τούτου τὰ εἰσελθόντα εἰς τὸ Ἀρχεῖον ἡμῶν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο χειρόγραφα ὑπολείπονται πολὺ εἰς ἀριθμὸν τῶν κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη εἰσαχθέντων· εἰσηλθὸν δηλαδὴ 16 ἐν ὄλῳ χειρόγραφα, συγκείμενα ἐκ σελίδων 2290 (ἔναντι 50 ἐκ σελ. 8156 τοῦ παρελθόντος ἔτους). Ἐκ τούτων ἔννεα προέρχονται ἐκ δωρεῶν φίλων τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου, ἐν ἀπεκτιήθη δι' ἀγορᾶς καὶ ἕξ ἀντεγράφησαν ἐν ὄλῳ ἢ ἐν μέρει ἐκ χειρογράφων τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ. Τὰ δωρηθέντα χειρόγραφα κατετέθησαν :

1 ὑπ' ἀριθ.	1461	ἐκ σελ.	9	ὑπὸ Γ. Μέγα
1 » »	1462	» »	14	» Οἰκογενείας Ν. Πολίτου
1 » »	1467	» »	5	» Κ. Κασμάτη
1 » »	1468	» »	4	» Γ. Ταρσοῦλη
1 » »	1469	» »	4	» Ἰ. Τσάρου
1 » »	1470	» »	2	» Π. Βακιριτζή
1 » »	1472	» »	2	» Γρ. Ξενοπούλου
1 » »	1473	» »	391	» Φ. Κουκουλὲ
1 » »	1474	» »	302	» Μαγδαληνῆς Τσάκωνα.

Τὰ χειρόγραφα ταῦτα πλὴν ἄλλης ποικίλης ὕλης περιλαμβάνουσιν ἄσματα 234, παιδικὰ ἄσματα 11, δίστιχα 195, παροιμίας 409, παραμῦθια 24, παραδόσεις 42, αἰνίγματα 40, παιδιὰς 23, εὐχὰς καὶ ἀρὰς 85, τοπωνύμια 159 κτλ.

Αἱ ἐργασίαι τοῦ Ἀρχείου κατὰ τὸ ἔτος 1941 περιεστράφησαν κυρίως εἰς τὴν ἀποδελτίωσιν καὶ ταξινομήσιν λαογραφικῆς ὕλης ἐκ χειρογράφων τοῦ Λαο-

γραφικῶν Ἀρχείου καὶ τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ. Ἀπεδελτιώθησαν ὑπὸ τοῦ Δ. Λουκάτου 2 χειρόγραφα ἐκ σελίδων 786, τὰ ὑπ' ἀριθ. 1446Α καὶ Β', ὑπὸ τῆς Γεωργίας Ταρσούλη 11 χειρόγραφα, τὰ ὑπ' ἀριθ. 1167, 1401, 1402, 1458, 1459Α' καὶ Β', 1460, 1462-63, 1465-66 ἐκ σελίδων 2643, καὶ ὑπὸ τῆς Τασοῦλας Δούντα 10 χειρόγραφα, τὰ ὑπ' ἀριθ. 1083, 1361, 1365, 1367, 1399, 1400, 1429, 1433, 1435, 1459 ἐκ σελίδων 1271. Πρὸς τούτοις ἀπεδελτιώθη ὑπὸ μὲν Μαρίας Ἰωαννίδου ἡ λαογραφικὴ ὕλη, ἡ περιεχομένη εἰς τὰ Στρατιωτικὰ Ἐνθυμήματα τοῦ Κασομούλη, τομ. Α', ὑπὸ δὲ τῆς Γ. Ταρσούλη ὕλη ἐκ τοῦ Ἀρχείου Θωρακικοῦ Θησαυροῦ τ. 3, 5 καὶ 7, ἐκ τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Δελτίου τόμ. 10, σ. 124-136 καὶ ἐκ τοῦ Ἑλληνισμοῦ τ. Δ', ΙΔ' καὶ ΙΕ'. Εἰς τὴν ἀντιβολὴν καὶ τὴν ταξινόμησιν τῆς ἀποδελτιωθείσης ἐκ χειρογράφων ὕλης εἰργάσθη ἡ ταξινόμος Μαρία Ἰωαννίδου.

Ὅθεν ἀπεδελτιώθησαν ἐν ὄλῳ 23 χειρόγραφα, συγκείμενα ἐκ σελίδων 4700 (ἔναντι 42 χειρογράφων ἔξ 6808 σελίδων τοῦ παρελθόντος ἔτους), περιλαμβάνοντα 1329 ἄσματα, 101 ῥσμάτια, 941 δίστιχα, 1800 παροιμίας, 25 μύθους, 76 παραμύθια, 41 εὐτραπέλους διηγήσεις, 279 αἰνίγματα, 31 γλωσσοδέτας, 132 παραδόσεις, 8 ἐπιδάς, 125 παιδιάς, 376 εὐχὰς καὶ κατάρας, 226 παρωνύμια, 364 τοπωνύμια καὶ ποικίλην ἄλλην λαογραφικὴν ὕλην.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐπιστημονικὴν κατάταξιν καὶ ἐπεξεργασίαν τῆς ἀποθησαυρισμένης ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ ὕλης ἐγένετο ἡ ἑξῆς ἐργασία :

Ὁ ταξινόμος Γ. Πολίτης ἐπεμελήθη τῆς ἀνασυντάξεως τοῦ γενικοῦ εὐρετηρίου τῶν ῥσμάτων, ταξινομήσας καὶ 216 ἄσματα. Ἡ ταξινόμος Μ. Ἰωαννίδου ἠσχολήθη εἰς τὸν καταρτισμὸν συστήματος κατατάξεως μοιρολογίων, ταξινομήσασα καὶ 429 ἄσματα. Ὁ ταξινόμος Δ. Λουκάτος κατέταξε συστηματικῶς 8039 παροιμίας. Τέλος ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ἀρχείου ἠσχολήθη εἰς τὴν συστηματικὴν κατάταξιν τῆς ὕλης, τῆς ἀναφερομένης εἰς τὴν τελευταίαν καὶ τὴν λαϊκὴν λατρείαν καὶ τὴν σύνταξιν διεξοδικῶν περὶ αὐτῶν ἐρωτηματολογίων, ἐπεξεργάσθη τὰ σχέδια ἀγροτικῶν καὶ ἀστικῶν οἰκιῶν, ἃς πέρυσιν ἠρεύνησε κατὰ τὴν ἀποστολὴν του εἰς Θεσσαλίαν, καὶ ἠσχολήθη εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ Β' τόμου τῆς Ἐπετηρίδος τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου καὶ τῆς συλλογῆς ἑλληνικῶν δημοτ. ῥσμάτων τῆς Κας Hedwig Lüdeke.

Δυστυχῶς καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἡ Ἐθνικὴ Μουσικὴ Συλλογὴ δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ λειτουργήσῃ.

Χρῆσιν τῶν συλλογῶν τοῦ Ἀρχείου εἰς τὰς μελέτας τῶν ἔκμαν οἱ καθηγηταὶ κ.κ. Ἰ. Ἀποστολάκης καὶ Φ. Κουκουλὲς καὶ ὁ δικηγόρος κ. Ἰάκ. Βισβίτζης.

Εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Ἀρχείου εἰσήχθησαν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο 24 βιβλία καὶ φυλλάδια (ἔναντι τῶν 134 τοῦ παρελθόντος ἔτους) καταγραφέντα εἰς τὸ βιβλίον εἰσαγωγῆς ὑπ' ἀριθ. 1561-1584. Ἐκ τούτων 10 μὲν προέρχονται ἔξ ἀγορᾶς, τὰ δὲ 14 ἐκ δωρεῶν τῆς Ἀκαδημίας 4, τῆς Ἐπιστημ. Ἐταιρείας 1, τοῦ Θωρακ. Κέντρου 1, τοῦ κ. Ἀντ. Κεραμοπούλου 1, τοῦ κ. Φάβη 1, τοῦ κ. Χατζῆ 1, τοῦ κ. Ζακυθηνοῦ 1, τοῦ κ. Βισβίτζη 1, τοῦ κ. Γ. Πολίτη 2, τῆς κ. Ἀθηνᾶς Ταρσούλη 1.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω καταφαίνεται, ὅτι ἡ δεινὴ περιπέτεια, ἐκ τῆς ὁποίας διῆλθε κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος τὸ Ἔθνος ἡμῶν, ἐπηρέασε καὶ τὴν πρόοδον τῶν ἐργασιῶν τοῦ ἡμετέρου Ἀρχείου. Ἄλλ' ἔχομεν δι' ἐλπίδος εἰς τὸ προσεχὲς μέλλον, ὅτι ἀνορθουμένων τῶν ἐθνικῶν ἡμῶν πραγμάτων θὰ δυνηθῶμεν νὰ πληρώσωμεν τὸ χάσμα, τὸ ὁποῖον ἐδημιούργησεν εἰς τὰς ἐργασίας ἡμῶν ἡ ἐθνικὴ ἀτυχία.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10 Δεκεμβρίου 1941.

Ὁ Διευθυντὴς

Γ. Α. ΜΕΓΑΣ

Β'. Κατὰ τὸ ἔτος 1942.

Τὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος εἰργάσθη μὲ τὸ προσωπικὸν αὐτοῦ ἠλαττωμένον· διότι οὐ μόνον ἡ κενωθεῖσα διὰ τῆς ἀπομακρύνσεως τῆς δ. Λιουδάκη θέσις ἐπικούρου ταξινόμου δὲν ἐπληρώθη, ἀλλὰ καὶ αὕτη ἡ τοῦ μονίμου ταξινόμου θέσις οὕτως εἰπεῖν ἐνεκρώθη διὰ τῆς καθ' ὄλον τὸ ἔτος ἀπασχολήσεως τοῦ κατέχοντος αὐτὴν εἰς ἔργα ἀλλότρια τῆς ἐν τῷ Λαογραφικῷ Ἀρχεῖῳ διεξαγομένης ὑπηρεσίας. Οὕτως ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ εἰργάσθησαν κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος πλὴν τοῦ Διευθυντοῦ οἱ δύο ἀπεσπασμένοι καθηγηταὶ Μαρία Ἰωαννίδου καὶ Δημ. Λουκάτος καὶ ἡ γραφεὺς Γεωργία Ταρσοῦλη. Πλὴν τούτου καὶ αἱ δυσχέρειαι τῆς διαβιώσεως τοῦ προσωπικοῦ, πολλαπλασιασθεῖσαι κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, ἐπηρέασαν τὴν κανονικὴν διεξαγωγὴν τῆς ὑπηρεσίας ἡμῶν. Ἐκ τούτου αἱ ἐργασίαι τοῦ Ἀρχείου μικρὰν μόνον ἐσημείωσαν πρόοδον, ὃ δὲ πλουτισμὸς τῶν συλλογῶν τοῦ Ἀρχείου ὑπελείφθη πολὺ καὶ αὐτοῦ τοῦ παρελθόντος ἔτους, εἰσαχθέντων μόνον τεσσάρων χειρογράφων ἐκ 363 σελίδων (ἔναντι 16 χειρογράφων ἐκ 2290 σελίδων τοῦ προηγουμένου ἔτους).

Τὰ χειρόγραφα ταῦτα προέρχονται:

1 (ἀρ. 1475) ἐκ σελ. 128 ἐξ ἀποστολῆς τῆς ταξινόμου Μ. Ἰωαννίδου τοῦ ἔτους 1941,

1 (ἀρ. 1475) ἐκ σελ. 53 ἐξ ἀγορᾶς,

1 (ἀρ. 1476) ἐκ σελ. 57 ἐκ δωρεᾶς τοῦ κ. Ἀ. Κεραμοπούλου καὶ

1 (ἀρ. 1477) ἐκ σελ. 125 ἐξ ἀποδελτιώσεως τοῦ ὑπ' ἀρ. 453 χειρ. τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ, περιέχουσι δὲ πλὴν ἄλλης λαογραφικῆς ὕλης 147 ᾄσματα, 36 δίστιχα, 7 παροιμίας, 7 παραμύθια, 29 αἰνίγματα, 12 καθαρογλωσσήματα, 6 εὐχάς, 235 τοπωνύμια. Εἰς ταῦτα θὰ προστεθῇ ἡ λαογραφικὴ ὕλη, ἡ συλλεγομένη ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Σεπτεμβρίου ἐν Ἀγίᾳ Ἄννῃ τῆς Εὐβοίας ὑπὸ τῆς ταξινόμου Μαρίας Ἰωαννίδου, μεταβάσης ἐκεῖσε ἐπὶ εἰδικῇ ἀποστολῇ.

Χειρόγραφα ἀπεδελτιώθησαν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ὀκτώ, συγκείμενα ἐκ σελ. 892 (ἔναντι 23 χειρογράφων ἐκ 4700 σελίδων τοῦ παρελθόντος ἔτους).

Ἐκ τούτων 5 μὲν ἀπεδελτιώθησαν ὑπὸ τοῦ ταξινόμου Δημ. Λουκάτου ἐκ

σελίδων 518 (τὰ ὑπ' ἀρ. 1446Γ, 1361Γ, 1357Α, 1358, 1477), 3 δέ, ἐκ σελ. 374, ὑπὸ τῆς γραφῆς Γ. Ταρσούλη (τὰ ὑπ' ἀριθ. 1433, 1473 καὶ 1476). Πλὴν τούτων ἀπεδελτιώθη ὑπὸ τοῦ Δ. Λουκάτου ἡ λαογραφικὴ ὕλη, ἡ περιεχομένη εἰς τὸ Ἡμερολόγιον Μεγ. Ἑλλάδος τῶν ἐτῶν 1922-1932.

Ἡ ἐκ τῶν χειρογράφων τούτων ἀποδελτιωθεῖσα ὕλη περιλαμβάνει ἄσματα 73, δίστιχα 97, παροιμίας 4645, παραμύθια 14, εὐτρ. διηγήσεις 8, αἰνίγματα 19, παραδόσεις 8, ἐπιδάς 11, παιδιὰς 2, εὐχὰς 22, παρωνύμια 77, τοπωνύμια 290 καὶ ποικίλην ἄλλην ὕλην, ἀναφερομένην εἰς τὸν βίον τοῦ ἑλλ. λαοῦ, ἧτις καὶ ἐταξινομήθη εἰς τὰς συλλογὰς τοῦ ἹΑρχείου.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐπιστημονικὴν κατάταξιν καὶ ἐπεξεργασίαν τῆς ἀποθησαυρισθείσης ἐν τῷ ἹΑρχεῖῳ ὕλης ἐγένετο ἡ ἑξῆς ἐργασία :

Ἡ ταξινομὸς Μαρία Ἰωαννίδου ἀπεπεράτωσε τὸ ὑπ' αὐτῆς καταρτισθὲν διάγραμμα κατατάξεως τῶν μοιρολογίων καὶ κατέταξε συστηματικῶς 912 δημοτικὰ ἄσματα (ἐναντι 429 τοῦ παρελθόντος ἔτους) καὶ 28 παραδόσεις. Ὁ ταξινομὸς Δ. Λουκάτος κατέταξε ἐπίσης συστηματικῶς 7156 παροιμίας (ἐναντι 8039 τοῦ παρελθόντος ἔτους), τέλος ὁ Διευθυντὴς τοῦ ἹΑρχείου συνεπλήρωσε τὴν σύνταξιν τοῦ περὶ λαϊκῆς λατρείας ἐρωτηματολογίου. Τοῦτο, συγκείμενον ἐξ 176 δακτυλογραφημένων σελίδων, εἶναι ἕτοιμον πρὸς δημοσίευσιν.

Χρῆσιν τῶν συλλογῶν τοῦ ἹΑρχείου ἔκαμαν εἰς τὰς μελέτας αὐτῶν οἱ κ. κ. Φ. Κουκουλῆς καὶ Ἱ. Ἀποστολάκης, ἡ κυρία Κ. Κακούρη κλ.

Εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ ἹΑρχείου εἰσήχθησαν κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος 5 βιβλία καταγραφέντα ὑπ' ἀριθ. 1585 - 1590, τρία ἐξ ἀγορᾶς καὶ δύο ἐκ δωρεῶν τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου καὶ τοῦ κ. Β. Φάβη.

Ἐν προσδοκίᾳ καλύτερων ἡμερῶν διὰ τε τὴν Πατρίδα ἡμῶν καὶ τὸ Λαογραφικὸν ἹΑρχεῖον, συνεχίζομεν τὸ ἔργον ἡμῶν προσβλέποντες τὸ νέον ἔτος μετὰ χρηστῶν ἐλπίδων.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 21 Δεκεμβρίου 1942.

Ὁ Διευθυντὴς

Γ. Α. ΜΕΓΑΣ